

elektronická KAPITÁNSKÁ POŠTA

metodický a informační zpravodaj HKVS

číslo 76, prosinec 2022

Aktuálně:

**Víkendový Kapitánský kurz 2023
Pod' na AQUA 2023!**

Metodika:

Dobrodružství a řízení rizika

Sestry a bratři, vyrukuji s tím hned na začátku: Přeji vám krásné, klidné, normální, postpandemické Vánoce!

Je hodně věcí, které by nám mohly kalit optimismus, budit v nás úzkost, ale jedna věc se zdá jasná – letos nebudeme muset počítat do maximálně deseti osob, ani dělat tajné výlety mimo katastr obce nebo okres, můžeme v podstatě, kam chceme a bez nasazeného respirátoru. A to je přece krása! Ano, píšu úvodník ve svetr a jégrovkách, protože nám v práci snížili teplotu a na sezení u počítače to moc není, doma šetřím s teplou vodou a topením, co to jde, a zcela jistě se mám oproti mnohým jiným dobře. Ale vidět všechno špatně, pesimisticky koukat na mrazy či oblevu, válku, povodně, změnu klimatu, kůrovce, málo vody v řece, moc vody v řece, to příliš nepomůže. Není účelné po pročtení facebooku nebo novin skončit u pocitu, že svět se řítí do záhuby, které nezabráníme, a tudíž nemá smysl nic pořádně dělat, protože sami nic bez celoplanetárního přístupu nezmůžeme. Na světě nejsou jen velké a náročné plány, ale i malé a zvládnutelné. Na mysl mi teď přichází setkávání s před několika týdny bohužel zesnulým bratrem Čilem. Když

ostatní oldskauti kuli dalekosáhlé plány, kdo, kde a co by mohl, debatu často stácel na zem. Věty typu „Oskare, tohle ale přece nemůže ty mladý zajímat“ nebo „není lepší začít jen tímhle a teprve když se povede....“, zkrátka klidnil někdy horké hlavy a jeho nezdočný optimismus byl neuvěřitelný. Nevím, jaké vzpomínky na něj mají ostatní, já ho znal už jako aktivního dědečka v dobrém slova smyslu, ale dívání se dopředu, stavění se oběma nohama na zem a činorodá aktivita, tak mi bratr Čil ve vzpomínkách zůstane.

Kdybych měl optimisticky bilancovat právě končící rok, tak nám přinesl také kompletní nové materiály pro vlčata a žabičky, desítky nových čekatelů z našich kurzů, nové kapitány z lesní školy, nové držitele kvalifikace Zkoušky vodáckého minima, vlastně relativně slušné přežití covidových uzávěr v předchozích dvou letech. Potěšitelný je i stále rostoucí počet členů bez zjevného úbytku kvality nebo informace, že máme 121 oddílů mladších členů VS a u nich kapitána s kapitánskou zkouškou má 55 % a aspoň jednoho palubního 79 % oddílů. To se dá přece brát tak, že vysloužilci s kvalifikací jdou do pozadí a jistí mladé, kteří ji ještě nemají všichni hotovou – no není to pěkná informace?

Přeji vám klidný předvánoční čas, nezapomeňte na ty, kteří již na vánoční večírky z různých důvodů nechodí, ale stejně by si návštěvu nebo alespoň zavolání zasloužili a jak jsem psal na začátku:

Sestry a bratři, za sebe i celý HKVS přeji klidné a pohodové Vánoce a vše nejlepší do celého nového roku 2023!

CEDNÍK

Víkendový Kapitánský kurz 2023

6

Pod' na AQUA 2023!

8

Dobrodružství a řízení rizika

12

Mokrý dějiny zemí Koruny české LIV – Nevydržela

22

VYGENERUJ SI POZVÁNKU NA BETLÉMSKÉ SVĚTLO NEBO PF 2023.

ZPRÁVY Z HKVS

JAKÝ BYL PODZIMNÍ SRAZ VS V TŘEBÍČI?

Podzimní sraz proběhl v krásných prostorách Katolického gymnázia. Kromě tradičních programů jsme otevřeli důležité téma Řízení rizika, kterému se věnuje samostatný článek Dobrodružství a řízení rizika v tomto čísle. Během programu vzniklo několik ukázkových map prevence průsvihů pro chystaný oddílový program a několik analýz popsání průsvihu metodou 5x proč. Té se bude věnovat článek v příštím čísle Kapitánské pošty.

Úspěšné byly také programy externích lektorek – Laická psychická první pomoc pod vedením Sisi a Sexualita a Psychohygienu pod vedením Pejti, ke kterým si můžete projít i rozšiřující materiály jednak v odkazu na této stránce, jednak v prosincovém čísle Skautingu, jehož hlavním tématem je péče o psychické zdraví.

ROZŠIŘUJÍCÍ MATERIÁLY

GENDER

JAK MLUVIT S DĚTMI O SEXU A INTIMITĚ

PSYCHOHYGIENA

<https://bit.ly/sexapsycho>

TORTUGA

První prosincový pátek se po dvou letech sešli prezenčně nositelé ocenění Stříbrného bobra na Tortuze v Nymburce. Zahájili společným zasedáním, na což navázalo setkání se zástupci HKVS

a některými z krajských kapitánů s prezentací letošních kurzů, proběhlých aktivit a v neposlední řadě zpráv z krajů. Pak již následovalo neformální posezení.

KAPITÁNSKÝ KURZ 2023

Spustili jsme předběžné přihlašování na Kapitánský kurz, který proběhne v příštím roce a bude zakončen kapitánskou zkouškou.

Nahrazuje dřívější individuální kapitánskou zkoušku, jejíž formát se opakovaně příliš neosvědčil. Kapitánský kurz bude zahájen na jarním a ukončen na podzimním srazu VS, mezitím účastníky čeká puťák po řece, plachetní víkend a víkend divoké vody na kanále. Podrobnosti se dočtete dále v samostatném článku.

MOD/KRÉ STRÁNKY

V rámci setkání HKVS s Vezírem a následných diskuzí došlo k revizi podoby Mod/krych stránek, kdy v současné podobě vkládaného listu nenaplnují svůj potenciál. V současné době zařadit dvoustranu jako integrální součást skautských časopisů a získat důstojnější prostor.

HKVS

● AUTOR FOTOGRAFIE: ELIŠKA EBELOVÁ – ŠÍŠULE

VODÁCKÉ DESETIKORUNY K 8. PROSINCI 2022

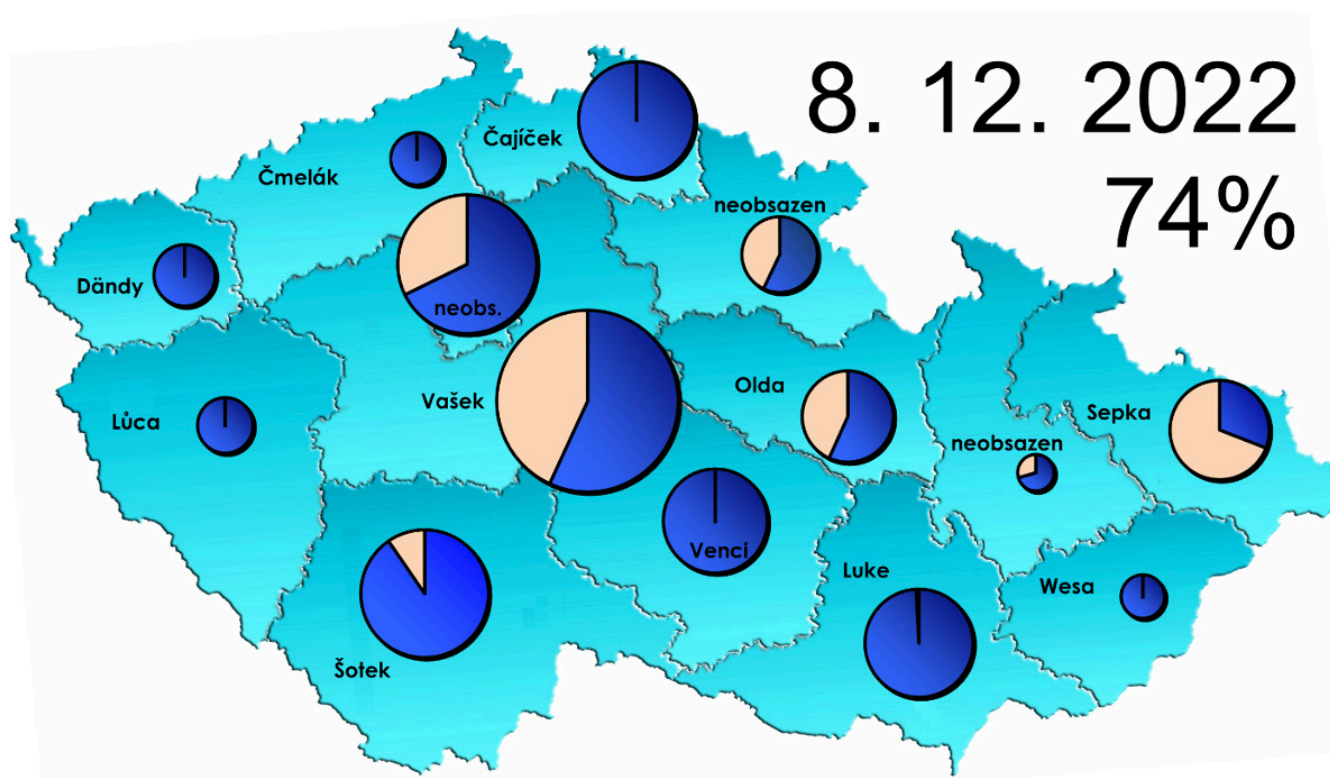
V letošním roce se vodácké desetikoruny postaraly o to, že díly na oplachtění lodí budou dlouhodobě dostupné za stávající ceny – nakoupili jsme na sklad většinu zakázkově vyráběných dílů, aby nás v nejbližších letech nedrtil růst cen. Stávající situace také využilo několik oddílů

k předfinancování lodí P550, aby je v následujících letech nemusely kupovat za vyšší ceny.

Co se připomínání možnosti darování vodáckých desetikorun týče, příliš jsme do toho neinvestovali, a tak i 74 % z možných darů nám dělá radost. Na 97 % darů

z roku 2020 jsme pak právem hrdí, u zbylých 3 % známe důvody k nemožnosti poskytnutí daru.

Kompletní informace o Desetikoronách a jejich využití jsou na www.hkvs.cz/10kc. Příspěvky ve výši 10 Kč za registrovaného člena se posílají na transparentní účet

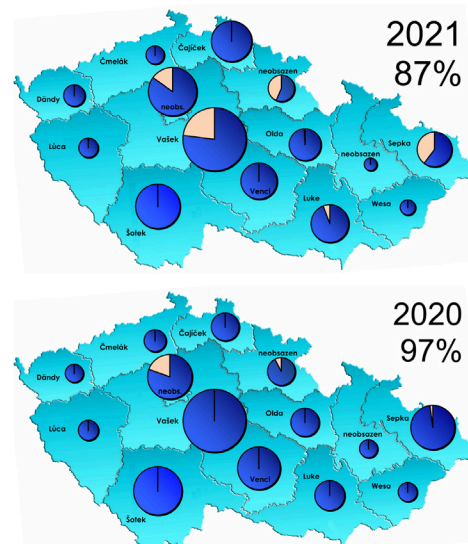
Stav zaplacených zvláštních příspěvků za poslední roky: kruhové grafy ukazují podíl přijatých darů oproti počtu registrovaných vodáků v kraji. Modré pole označuje vodáky, za které byly přijaty desetikoruny, vyschlé běžové jsou ti ostatní.

KVS 2300183549/2010 pod variabilním symbolem 99YYXXXX, kde YY je rok a XXXX je ev. číslo jednotky (pro rok 2023 to u jednotky ev. č. 114.05 bude var. symbol 992311405). V případě platby za více předchozích let je variabilní symbol 9900XXXX a ideálně roky uvést do zprávy příjemci. Příspěvky je možné zaplatit i hotově na Srazech VS.

Za všechny „vodácké desetikoruny“ zaslané v duchu hesla „vodáci sobě“ děkujeme.

HVĚZDÁŘ

Stav zaplacených zvláštních příspěvků za poslední roky: kruhové grafy ukazují podíl přijatých darů oproti počtu registrovaných vodáků v kraji. Modré pole označuje vodáky, za které byly přijaty desetikoruny, vyschlé béžové jsou ti ostatní.

VODÁCKÉ DESETIKORUNY PŘIJATÉ V OBDOBÍ 19. 2. 2022 AŽ 8. 12. 2022:

ev. č.	Přístav/středisko	částka
112.99	středisko Arcus Praha	980 Kč
113.04	4. přístav Jana Nerudy Praha	2 460 Kč
114.05	5. středisko Modřany	60 Kč
116.06	středisko Vočko Praha	530 Kč
213.01	středisko Orion Kladno	200 Kč
214.02	přístav Poutníci Kolín	1 090 Kč
218.02	přístav Modrá flotila Nymburk	680 Kč
219.10	přístav RETRA Brandýs nad Labem	640 Kč
310.32	středisko Rožmberská růže Třeboň	610 Kč
311.04	středisko VAVÉHA České Budějovice	1 930 Kč
314.01	středisko Šípka Písek	700 Kč
317.13	přístav Třináctka Opařany	1 320 Kč
411.01	středisko Šedého vlka Cheb	180 Kč
412.11	přístav ORION Karlovy Vary	1 410 Kč
425.03	středisko Louny	250 Kč
511.05	přístav Ralsko Mimoň	750 Kč
512.01	středisko Jablonec nad Nisou	960 Kč
513.07	přístav Flotila Liberec	780 Kč
514.11	středisko Jestřáb Jilemnice	40 Kč
525.02	středisko Zvičina Dvůr Králové nad Labem	350 Kč
526.01	středisko K. Šimka Hradec Králové	910 Kč
526.04	středisko Kukleny Hradec Králové	280 Kč
534.03	středisko Javor Česká Třebová	810 Kč
534.05	středisko Vysoké Mýto	410 Kč
611.01	středisko Bobři Havlíčkův Brod	530 Kč
611.05	středisko Goliath Příbram	620 Kč
614.10	přístav Žlutá Ponorka Třebíč	4 560 Kč
615.04	přístav Racek Žďár nad Sázavou	1 120 Kč
622.24	středisko Vrbovec Brno	770 Kč
626.01	středisko Vyškov	1 880 Kč
713.08	přístav Tamatea Vrbátky	380 Kč
722.01	středisko Psohlavci Uherské Hradiště	740 Kč
815.01	přístav Černý čáp Opava	1 220 Kč

VODÁCKÉ DESETIKORUNY PŘIJATÉ V OBDOBÍ 19. 2. 2022 AŽ 8. 12. 2022:

ev. č.	Přístav/středisko	částka
534.05	středisko Vysoké Mýto	410 Kč
611.01	středisko Bobři Havlíčkův Brod	530 Kč
611.05	středisko Goliath Příbyslav	620 Kč
614.10	přístav Žlutá Ponorka Třebíč	4 560 Kč
615.04	přístav Racek Žďár nad Sázavou	1 120 Kč
622.24	středisko Vrbovec Brno	770 Kč
626.01	středisko Vyškov	1 880 Kč
713.08	přístav Tamatea Vrbátky	380 Kč
722.01	středisko Psohlavci Uherské Hradiště	740 Kč
815.01	přístav Černý čáp Opava	1 220 Kč
Z TOHO PLATBY ZA ROK 2021		
310.32	středisko Rožmberská růže Třeboň	160 Kč
411.01	středisko Šedého vlka Cheb	90 Kč
526.01	středisko K. Šimka Hradec Králové	70 Kč
526.04	středisko Kukleny Hradec Králové	140 Kč
611.05	středisko Goliath Příbyslav	270 Kč
614.10	přístav Žlutá Ponorka Třebíč	1 420 Kč
Z TOHO PLATBY ZA ROK 2020		
310.32	středisko Rožmberská růže Třeboň	150 Kč
526.04	středisko Kukleny Hradec Králové	140 Kč
614.10	přístav Žlutá Ponorka Třebíč	1 500 Kč
Z TOHO PLATBY ZA ROK 2019		
713.08	přístav Tamatea Vrbátky	20 Kč

VÍKENDOVÝ KAPITÁNSKÝ KURZ 2023

Kapitánský kurz je určen především vedoucím oddílů vodních skautů a oddílů, které se věnují vodáckým aktivitám. Je zaměřen na prohloubení (nejen) vodáckých znalostí a dovedností, načerpání další inspirace k vedení skautského oddílu a zakončen kapitánskou zkouškou. Většinu dnů budeme na vodě nebo ve vodě, ať už v bazénu, na řece, na rybníce nebo slalomovém kanále. Užijeme si kánoe, P550, kajaky, rafty

i plachetnice. Na programu jsou také workshopy a diskusní programy a užijeme si i skautskou, vodáckou a tábornickou romantiku. Kurz bude probíhat pouze o víkendech bez potřeby brát si na něj dovolenou!

Program kurzu je hlavně praktický. Od účastníků se očekává pravidelné samostudium teorie z Vodácké příručky, na programu nejsou žádné frontální přednášky.

TERMÍNY VÍKENDŮ:

14.–16. 4.	Jarní sraz VS	Znojmo
5.–8. 5.	Puťák po řece	Orlice
9.–11. 6.	Plachetní víkend	Poděbrady
15.–17. 9.	Víkend divoké vody	České Vrbné
10.–12. 11.	Podzimní sraz VS	Tábor

Část programu srazů VS bude pro účastníky Kapitánského kurzu předem daná a povinná.

● AUTOR FOTOGRAFIE: ROMAN PATOČKA – ČAJÍČEK

CO ZÍSKÁŠ KROMĚ KVALIFIKACE?

- Zvládneš se pohybovat v teoucí vodě.
- Na divoké vodě WWI a WWII a budeš jako doma.
- Naučíš se základy jachtingu.
- Zvládneš naplánovat vodáckou akci a vést skupinu na vodě.
- Vyzkoušíš si používat skautské výchovné nástroje.
- Pronikneš do potřebných paragrafů.
- Vyzkoušíš různá plavidla.
- Načerpáš inspiraci pro další oddílovou činnost.
- Získáš nové kamarády a kamarádky.

INSTRUKTORSKÝ TÝM:

vedoucí akce: **JANA KARAOVÁ – KULDA** (metodika a vedení vodáckého oddílu)

- **MATYÁŠ EBEL – DECIBEL** (zdravotník, kanoistika, bezpečnost a záchrana)
- **ELIŠKA EBELOVÁ – ŠIŠULE** (vedoucí víkendů divoké vody, kanoistika, historie a vodní skauting)
- **KLÁRA ČENOVSKÁ – CHOBOT** (vedoucí plachetního víkendů)
- **JAN FISCHER – HVĚZDÁŘ** (právo, jachting, kanoistika, hydrologie, vodní stavby, meteorologie, plavidla poháněná pádly)
- **MILAN HANUŠ – JELEN** (vedoucí puťáku, příprava a vedení

vodácké akce, historie a vodní skauting, řízení rizika)

- **DAVID SVOBODA – CEDNÍK** (plavání, kanoistika, bezpečnost a záchrana)

ÚČASTNICKÝ POPLATEK:

Bude stanoven pravděpodobně během ledna, nyní čekáme na upřesnění některých podstatných nákladů a stanovení výše dotace MŠMT. Pravděpodobně se bude pohybovat mezi 6 000 a 8 000 Kč za celý kurz.

V ceně je zahrnuto ubytování, jídlo, zapůjčení a doprava lodí a dalšího materiálu, pronájem základen, bazénů, slalomového kanálu.

PŘIHLAŠOVÁNÍ A VSTUPNÍ PODMÍNKY:

Přihlašování je přes [SkautIS](#).

Přihlašování je zatím předběžné, závaznou se přihláška stane po splnění vstupních podmínek a zaplacení účastnického poplatku.

1. Věk alespoň 18 let (před dnem zakončení zkoušky).
2. Vyjádření vedoucího střediska/přístavu, kde je uchazeč registrován.
3. **Schopnost uplavat alespoň 200 m.** (Změř si čas a vyplň jej do přihlášky.)
4. **Schopnost uplavat alespoň 10 m pod vodou.** (Změř, kolik metrů, a vyplň do přihlášky. Pokud je to méně než 10 m, přečti si ve Vodácké příručce na str. 21, jak na to, a zkus to znovu.)
5. Absolvování vůdcovské zkoušky.
6. **Za poslední 3 roky mít spluto min. 50 km řek.** (Do přihlášky vypiš vybrané (různé) úseky řek (stačí celkem 50 km, vyber to, kde jsi kormidloval/a, to nejzajímavější nebo nejobtížnější), které jsi splul/a za poslední 3 roky.)
7. Praxe alespoň 1 rok ve vedení oddílu vodních skautů nebo skautském oddíle věnujícím se vodním sportům (potvrzuje

vedoucí střediska, v odůvodněných případech může předseda komise z této podmínky udělit výjimku).

8. **Splněný test z práva.** (Přečti si kapitolu Právo ve Vodácké příručce. Detailně se seznam s [Vyhláškou HKVS č. 3/2022](#) o bezpečnosti na vodáckých akcích a se [Směrnici VRJ pro vodácké akce](#). Seznam se s [testovými otázkami](#), aby tě nezaskočily nuance ve formulacích při testu. [Test](#) stáhni do svého počítače a po vyplnění (max 45 min, bez pomůcek) jej pošli Hvězdáři uložením přes [jednotné rozhraní](#).

KAPITÁNSKÁ ZKOUŠKA

- Účast na všech částech kurzu.
- Splnění podmínek zkoušky [dle ŘVČČJ](#) (konkrétní požadavky budou zveřejněny během zimy/jara formou stezky s konkrétními úkoly na dané víkendy a mimo ně).
- Před každým víkendem přečtené 2–3 kapitoly z Vodácké příručky + vyplněný dotazník.
- Stěžejním úkolem bude plán vodácké výpravy.

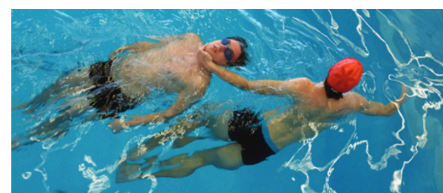
Uznávání kvalifikací nebo účast na částech kurzu pro splnění požadavků z jiných kurzů (KLŠVS, Kapka) bude možné individuálně po předchozí domluvě.

KONTAKT:

Kulda (jana.karaova@skaut.cz)

Neváhejte se na nás obracet s dotazy a připomínkami. Těšíme se na vás!

ZA TÝM KAPITÁNSKÉHO KURZU
2023 KULDA

- FOTO: DAVID SVOBODA – CEDNÍK

POĎ NA AQUA 2023!

Po dlhšej pauze sa AQUA tím opäť vrhol do príprav! Toto medzinárodné jamboree s vodáckym programom ponúka jedinečnú možnosť vyskúšať si plachtenie, splavovanie rieky či kanoistiku, ale aj mnoho suchozemských aktivít v príjemnom prostredí medzi skautskými kamošmi.

MNOHORAKÝ ZÁŽITOK

AQUA nie je len pre skúsených vodákov. Víťame aj tých, ktorí ešte nikdy na lodi neboli či dokonca žiadnu nevideli! Môžeš si s nami siahnúť na lodné laná a možnože na dno svojich schopností. Môžeš ohmatať trepotajúcu sa plachtu aj svoje hranice zoči-voči vodnému živlu. Môžeš pocítiť vietor vo vlasoch i motýle v bruchu pri naberaní rýchlosti plavby. A keď budeš na chvíľu potrebovať pauzu? Čakať budú workshopy na skludnenie tepu a ukotvenie sa zase k zemi, čajovňa na predýchanie zážitkov nad šálkou niečoho teplého alebo osviežujúco studeného a tiež pár stoviek skautských bratov a sestier, s ktorými to všetko môžeš zdieľať. Je jedno, či už máš z veľkých skautských akcií mnoho skúseností alebo by toto bola Tvoja prvá – AQUA je aj pre Teba!

UŽ DESIATYKRÁT

V lete 2023 to bude už desiaty raz, čo sa z iniciatívy slovenských vodných skautov a skautiek stretne, aby sme spolu vdýchli život AQUA a nadýchli sa jej špecifickej atmosféry. Prvý ročník sa konal pod taktovkou 10. zboru Trstená už v roku 1998 v Ústí nad Priehradou. Odvtedy AQUA (ne)pravidelne víta skautských nadšencov do vodných aktivít. Prvé dva ročníky

v rokoch 1998 a 1999 boli skôr lokálnou akciou s pár desiatkami účastníkov. Hlavným cieľom organizačného tímu na čele s Médom bola podpora rozvoja vodného skautingu a jeho popularizácia medzi slovenskými aj zahraničnými skautmi. Obľúba podujatia stúpala, tretí ročník už mal charakter celoslovenskej akcie a o dva roky neskôr prišli prví zahraniční účastníci. Zatiaľ najväčšia AQUA sa konala v Liptovskom Hrádku v roku 2008, kedy sa jej zúčastnilo až 488 ľudí zo 17 krajín!

Na 11. stredoeurópskom jamboree došlo k začleneniu pod programovú sekciu - taká malá AQUA uprostred veľkej akcie. Ďalšie ročníky sa však už konali opäť ako samostatné veľké akcie. Na túto tradíciu nadväzujeme aj s budúcoročnou AQUA!

MEDZINÁRODNÁ DIMENZIA

Okrem účastníkov z iných slovenských zborov budeš mať možnosť spoznať skautov a skautky aj z rôznych krajín: minulého ročníku AQUA sa zúčastnili ľudia z Česka, Talianska, Írska, Maďarska a Španielska. Zaužívanou súčasťou veľkých akcií s účastníkmi z rozličných krajín je medzinárodný deň. Vtedy každá

kultúra prichystá pre ostatných o sebe prezentáciu – rôzne aktivity a tradičné aj netradičné zaujímavosti zo svojho kraja. Nechýbajú ochutnávky národných jedál a pochutín, ukážky tancov, čierky o histórii či geografii. Chceš pomôcť dotvoriť, čo slovenské ukážeme zahraničným účastníkom? Stačí prísť a cez vedúceho svojej patroy nám dať vedieť, že máš záujem!

Popri spoznávaní iných kultúr priamo na akcii je tu zároveň možnosť nadviazať nové priateľstvá a to nielen medzi-národné, ale aj medzi-zborové. AQUA je jednou z príležitostí vyjsť zo svojej sociálnej bubliny a rozšíriť si obzory. Stretnúť členov nielen z iných krajín, ale aj z rôznych slovenských oddielov často prináša osvieženie a nadhľad od našich domácich zvyklostí.

PRIDÁŠ SA?

Ďalší ročník AQUA sa bude konať 24. - 30. 7. 2023 pri jednej z krásnych vodných plôch Slovenska – v areále Divoká Voda pri Čunove. Z dohody s areálom máme veľkú radosť, pretože ponúka pre AQUA výborné možnosti čo sa týka kempovania, stravovania, hygienického a aj programového zázemia. Za plus považujeme tiež dostupnosť areálu, ktorá je príjemná nielen pre zahraničných účastníkov.

Účastníci musia mať aspoň 12 rokov (mladší po dohode s vedúcim AQUA) a taktiež musia vedieť plávať, keďže sa časť aktivít koná na vode. Okrem účastníkov sú samozrejme dôležitou súčasťou členovia servisného tímu, toto letné dobrodružstvo nezmákneme v pár ľuďoch. Snažíme sa, aby AQUA bola zážitkom aj pre staffákov. Popri službe na dohodnutých blokoch im preto vždy ponúkame šancu si mnohé z aktivít vyskúšať na vlastnej koži. Registrácia

účastníkov aj staffákov začne už čoskoro – pre aktuálne info sleduj náš [web](#) alebo stránky na [FB](#) či [IG](#). Ak však máš chuť sa zapojiť do príprav už teraz, neváhaj nás kontaktovať mailom alebo cez Facebook. Na príprave akcie spolupracujeme v niekoľkých menších tímoch a radi uvítame posily. Možností je veľa a ak máš záujem, spoločne nájdeme, v čom sa môžeš realizovať! Ideš do toho s nami?

Dobrý vietor až do budúceho leta!

AQUA TÍM

AQUA 2021

KDY: 24.–30. 7. 2023

KDE: Divoká Voda pri Čunove

WEB: <http://aqua.sk/>

SOCIÁLNI SÍŤE:

📍 <https://www.facebook.com/aquaSlovakia/>
<https://www.instagram.com/aquaSlovakia/>

● AUTOR FOTOGRAFIE: KRISTÍNA SEIDLOVÁ – KIKI

POĎ NA AQUA 2023

24.-30.7.2023

AQUASLOVAKIA

VIAC INFO: WWW.AQUA.SK

REGISTRÁCIA
 ČOSKORO

ODEŠEL BRATR ČIL

(16. 1. 1934 – 29. 11. 2022)

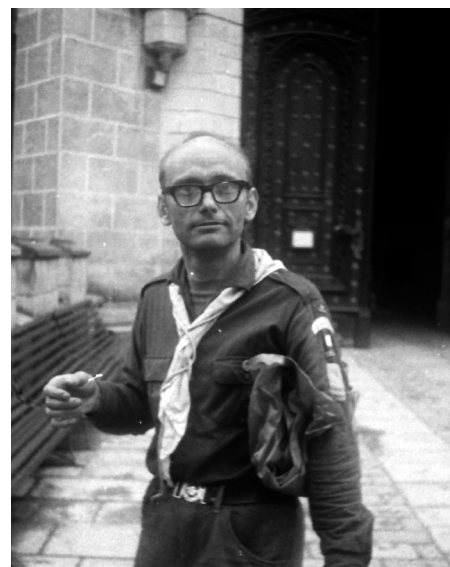
Čil, vlastním jménem MUDr. Vladimír Hübsch, povoláním dětský lékař se specializací ORL, srdcem věrný a oddaný skaut, duší laskavý člověk s jemným humorem. Do Znojma ho podle jeho vlastních slov zavedlo rozhodnutí, které se svou paní učinili krátce po svatbě. Aby nebydleli blízko rodičů, načrtli dva kruhy o poloměru 100 km od svých rodných měst. Hledali pak uplatnění ve zbývajících částech republiky a Znojmo bylo v danou chvíli správné řešení. S přicházejícím uvolněním konce šedesátých let se Čil rozhodl založit ve Znojmě oddíl vodních skautů, což se nakonec podařilo na poslední chvíli – 19. listopadu 1969. Za krátký čas oddíl vybudoval dřevěnou klubovnu a loděnici na břehu Dyje pod mostem na Kraví horu, sestavil flotilu dřevěných pramic a vyrazil na první putovní tábory – Lužnice, Vltava, Ohře. Přestože za několik málo let se Čil přestěhoval do Prahy, základy, které položil s první generací členů oddílu, byly tak pevné, že vydržely přes padesát let. I z dálky se zajímal o práci oddílu, o schůzky, tábory, radil a pomáhal. Po revoluci si znojemský oddíl z mnoha důvodů uchovával svou samostatnost získanou v průběhu izolace normalizačních let. A byl to znovu Čil, který trpělivě vysvětloval, že kořeny oddílu jsou skautské a že jen poznáním práce ostatních můžeme vylepšit tu svoji. To vedlo k účasti oddílu na setkání vodních skautů Navigamus 1997, kolínských Skautských pádlech a obnovení 1. OVS v roce 2001. Znovu za námi do Znojma i na tábory přijížděl, pomáhal, radil nebo třeba jen byl. Víme, že ho těšila účast oddílu a posléze přístavu Neptun Znojmo na Třech jezech, srazech vodních skautů, vzdělávacích akcích, Navigamech...

● ZNOJMO 2019

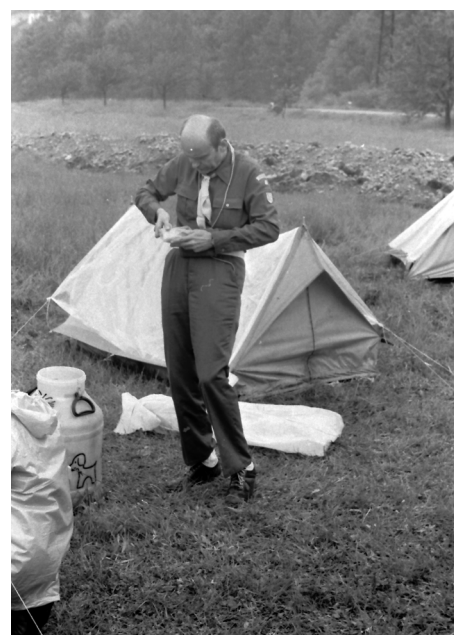
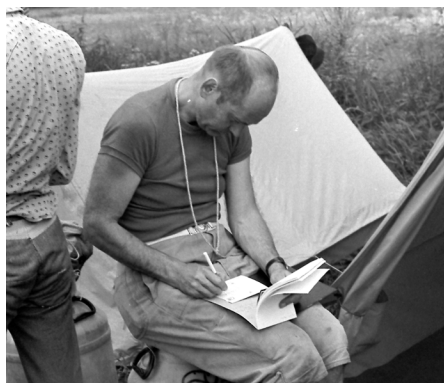
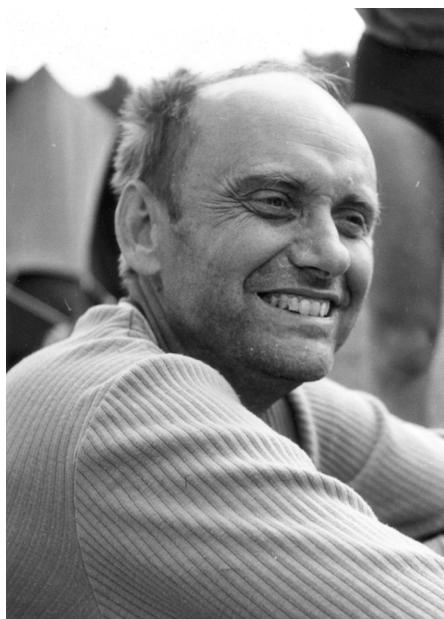
● OHŘE 2009

I díky Čilovi přežil oddíl přes různé těžkosti a proměny až do dnešních dnů.

V Praze pak byl Čil i při zakládání vodácké skupiny Šan. I v nedávné době byl aktivní ve skupině s Oskarem a Taotem, pomáhal, jezdil na srazy, byl pravidelným účastníkem setkávání vždy první pondělí v měsíci na Křížku, kde nikdy nechyběl jeho typický humor. A jako lékař v důchoďu vždy ochotně vysvětlil, poradil nebo i uvedl na pravou míru některé nesrozumitelné rady, zprávy nebo doporučení, se kterými jsme za ním občas přišli. A byl taky pro každou legraci – pamatujete, jak na jednom zasedání na Tortuze, které vyšlo na pátého prosince, se převlékl za Mikuláše a po každém příchozím tvrdě vyžadoval básničku? Čile, budeš nám chybět.

VOJTA ŘÍDKÝ, PAVEL KOLÁŘ,
CEDNÍK

DOBRODRUŽSTVÍ A ŘÍZENÍ RIZIKA

Někdy mám pocit, že jsem vyrůstal nejen v jiné době, ale snad i na jiné planetě. Po škole jsem běhal s kamarády kolem paneláku, vyráželi jsme společně na třetně nebo na výpravy na kolech po okolí našeho města a rodiče neměli páru, kde jsme a co děláme. V oddíle jsme měli družinové schůzky v určený den v týdnu, vedl nás kluk o rok starší, než jsem byl sám. Po dospělácích ani vidu, ani slechu. Vydávali jsme se sami do lesa, rozdělávali na mýtině ohně, učili se mezi sebou spoustu věcí o přírodě. Sekerka, nůž, sirky a taky lékárnička nechyběly na žádné schůzce.

Možná proto mě překvapí, když nejen rodiče nováčků, ale i někteří skautští činovníci na mě občas vyrukují s univerzální otázkou „A co když se něco stane?“, obvykle při debatě o významu družinového systému nebo při plánování výpravy samostatné posádky. Někdy mám chuť provokativně odpovědět: „Ale ano, my přece chceme, aby se na té akci něco stalo!“ My přece chceme, aby se něco podstatného odehrálo, aby se našim skautům dostalo hluboké zkušenosti; aby se dostávali do situací, ve kterých budou moci uplatnit svoje dovednosti. Aby vzniklá situace v nich nastartovala schopnost improvizovat, spolupracovat a poradit si. „**Skauting pro život**“, pamatujete?

No ano. Zdá se, že s postupem pokroku naší civilizace jsme se začali vzdávat dovednosti se postarat sami o sebe. Začíná se šířit pocit, že někdo jiný, než my sami, je zodpovědný za náš život... Že vystudujeme, že se budeme mít dobře, že se nám nic zlého nestane, že bude pořád dostatek energie, že vždycky budeme mít bezva práci...

S pohodlným živobytím v nás pomalu zakrňuje i dávná evoluční

dovednost s nebezpečím nakládat, umět se s ním vypořádat. Pocit „bezpečí“ jsme jako by outsourcingovali na policii, armádu, právníky, zdravotní péči, naši vládu a máme dojem, že na všechna nebezpečí světa stačí mít po ruce mobil a zavolat 158, případně 155. Ale svět, do kterého se narodili naši skauti, není o tolik bezpečnější, než byl před 50 lety.

„Zvykli jsme si na život v „blahobytu“ a bezpečí, a v důsledku toho náš organismus z pohodlně, oslabil své smysly, intuici, vnímání souvislostí, a postupně ztrácí svou **psychickou i tělesnou odolnost**, kterou potřeboval v době nebezpečí nebo v době, kdy musel **žít ve větším souladu s přírodou** bez výraznější pomoci dnešní techniky a medicíny... Při léčbě svých onemocnění až příliš spoléháme na sílu zdravotního systému a všemocnost moderní lékařské vědy a vzdalujeme se představě, že i dnes se může na banální nemoci umírat a že medicína je v řadě oblastí mnohem slabší, než **naše přirozená ochrana**...“

PAVEL KOLÁŘ: POSILOVÁNÍ STRESEM, CESTA K ODOLNOSTI, 2021.

Záměrně z knihy doc. Pavla Koláře vypichuji pojmy **psychická odolnost, tělesná odolnost**, a to vše ve vazbě na **život v souladu s přírodou**. Nejsou to prvky, se kterými právě ve vodním skautingu pracujeme?

„Co nás před dopady závažných situací ... přirozeně ochraňuje? Rozhodně to není defenzivní strategie. Tzn. nastavení neprodyšné bariéry, která k nám nepropustí žádné stresové vlivy. Platí opak...“

Chce-li člověk zesílit svou odolnost vůči stresorům, musí se se stresem potkávat a nepohodlí se mu nesmí stát nepohodlím, ale biologicky přirozeným prostředkem...

Z potkávání se se stresem vycházíme silnější, zkušenější... a naše **odolnost** roste jak v oblasti **tělesné, tak i v oblasti psychické**.“

„Z toho důvodu si již v dětství potřebujeme vycvičit a osvojit **adaptační mechanismy** vyrovnávání se s náročnými životními situacemi, ať fyzicky, tak i duševně...“

PAVEL KOLÁŘ: POSILOVÁNÍ STRESEM, CESTA K ODOLNOSTI, 2021.

Jak vlastně řízené vystavování zátěžovým situacím (stresorům) funguje?

Jakákoliv nová činnost nás nutí v dané oblasti opustit naši individuální **komfortní zónu**. Co to je?

Komfortní zóna je oblast, ve které se běžně pohybujeme, necítíme žádný stres, jde o používání naučených dovedností a poznatků. Jakmile potřebujeme zvládnout něco nového (např. udělat si řídicí průkaz), jsme celou situací tlačeni mimo naši komfortní zónu – a tou je **zóna učení**.

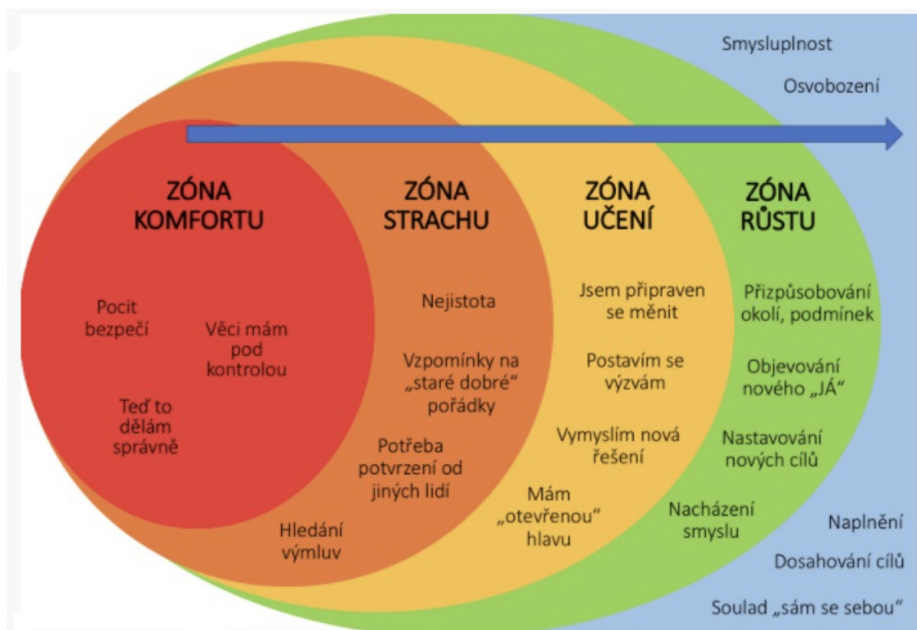

● OBR. 1: KOMFORTNÍ ZÓNA, ZDROJ: MARTIN KŘIVÁNEK – SET, ČASOPIS SKAUTING, ČERVEN 2017

I toto učení má svoji posloupnost v čase. Pokud bychom udělali příliš velký krok najednou, mohli bychom se dostat do **zóny ohrožení (zóna paniky)**, kde už nastává pouze stres a učení zde neprobíhá. To by se nám stalo například, pokud bychom hned na první hodině jízdy v autošколе neopatrně

sjeli s autem do příkopu. Možná bychom si řekli, že řízení auta není nic pro nás a autoškoly zanechali.

I samotné opuštění zóny komfortu a následné učení má několik fází a několik stupňů, jak patrně z tohoto obrázku:

● OBR. 2: FÁZE OPUŠTĚNÍ KOMFORTNÍ ZÓNY, ZDROJ: MARTIN KLASS: TEORIE CHOVÁNÍ V KOMFORTNÍCH ZÓNÁCH, WWW.FXSTREET.CZ, 23. 8. 2021

Máme tedy shodu v tom, že chceme v našich skautech záměrně pěstovat odolnost? Fyzickou i psychickou? Nastartovat jejich adaptační mechanismy? Tak vzhůru do toho! Na to můžeme jít různým způsobem: propracovanými bojovými hrami, velkými výpravami do hor, putováním s minimem věcí, zkrátka **DOBRODRUŽTIVÍM**.

CHVÁLA DOBRODRUŽTÍ

Dobrodružství je prvkem, který tak trochu znovu objevujeme a který do skautské výchovy jednoznačně patří. Zkoumání nepoznaného podněcuje lidskou tvořivost, rozšiřuje chápání, odkrývá nové pohledy a je důležitým motorem lidského pokroku.

Z jakých ingrediencí se dá upéct dort dobrodružství?

Právo na dobrodružství patří mezi základní lidská práva!

Pečeme dort dobrodružství: Jaké jsou základní ingredience?

● OBR.3: INGREDIENCE DORTU DOBRODRUŽTÍ, ZDROJ: ALEŠ POKORNÝ: ŘÍZENÍ RIZIKA, INSTRUKTORSKÝ SLABIKÁŘ – PRAKTICKÁ UČEBNICE ŽÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY, 2021

Tak tedy ano. Dobrodružství do skautingu, zejména do vodního, rozhodně patří. Vodní skauting totiž umožňuje nejen vytvářet potřebné výzvy hrami, ale přináší i reálné situace z vlastního vodáckého života – boj s vodním živlem, vzdorování chladu a dešti při vodáckém putování, táboření ve velmi prostých podmínkách, umět si poradit s nedostatkem vybavení vzdáleni od civilizace. To všechno jsou neocenitelné situace, které přináší samotný život a jsou velkým zdrojem učení skautů. Jak ale nastavit potřebnou rovnováhu, aby aktivita přinesla dostatečnou výzvu a současně, abychom ošetřili možná rizika? Ke slovu přichází oblast zvaná **Risk management**, neboli česky **Řízení rizika** (dále ŘR).

Všimněte si, že záměrně nepíšu nic takového jako bezpečnost. Nejde o budování bezpečné ohrádky kolem našich skautů. Jde o soubor technik a opatření, jak si rizika dané aktivity uvědomit a pracovat s nimi. Jinými slovy: dobré řízení rizika nespočívá pouze v redukci nejruznějších rizik možného vzniku nehody, ale současně i jak se vyhnout „zabití dobrodružství“.

„Neúspěch je důležitým setkáním s realitou a působí jako pobídka, abyste se příště zlepšili.“

BOB BARTON: SAFETY, RISK & ADVENTURE IN OUTDOOR ACTIVITIES, 2007

ŘÍZENÍ RIZIKA (RISK MANAGEMENT)

Metodika řízení rizika přišla do dobrodružných aktivit v přírodě z oblastí podobně pracujících s rizikem a nejistotou – z armády, letectví, vesmírného výzkumu, ale také ze sportů v přírodě jako je horolezectví nebo sportovní potápění.

Bez pouštění se do nějakých hlubokých analýz můžeme pro zjednodušení konstatovat, že klíčovými parametry jsou:

- závažnost rizika
- pravděpodobnost rizika
- odhalitelnost rizika

- OBR. 4: TŘI KROKY ŘÍZENÍ RIZIKA, ZDROJ: ALEŠ POKORNÝ: ŘÍZENÍ RIZIKA, INSTRUKTORSKÝ SLABIKÁŘ – PRAKTICKÁ UČEBNICE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY, 2021

KDY NA AKCI PŘICHÁZÍ KE SLOVU ŘR?

Zkušené kapitánky a kapitány nepřekvapí, že ŘR se zapojuje do přípravy akce dávno před akcí

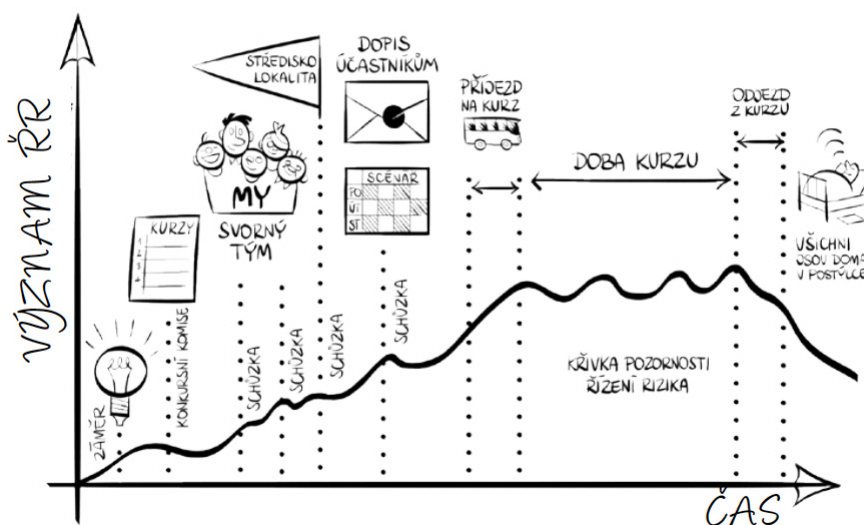
samotnou, jak ilustruje **Křivka pozornosti řízení rizika** na obr. 5 (pozn.: za slovo „kurz“ v obrázku si dosadte jakoukoliv akci s prvky dobrodružství: noční hra, putovní tábor, čekatelský kurz...).

Není náhodou, že **křivka pozornosti ŘR** kulminuje v závěru akce a věnuje pozornost bezpečnému dojezdu všech účastníků i organizátorů domů. Ano, návrat domů je součástí dobrodružné akce. Desítky historek účastníků zimního putování na sněžnicích, kteří po dosednutí do vyřátého vlaku okamžitě usnuli a probudili se bůhví kde, jsou toho ilustrací.

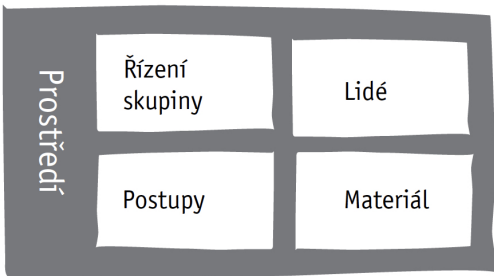
ŘR A PREVENCE

Klasická definice říká, že **primárním smyslem řízení rizika je průšvihům předcházet**.

Existuje na to celá řada metodik a většinou se snaží vnímat riziko v širších souvislostech. Analytické (tabulkové) myšlení totiž často vede k detailnímu zkoumání jednotlivostí, ale unikne nám širší vhled („*tohle si nikdo z nás neuměl představit*“).

- OBR. 5: KŘIVKA POZORNOSTI ŘR, ZDROJ: ALEŠ POKORNÝ: ŘÍZENÍ RIZIKA, INSTRUKTORSKÝ SLABIKÁŘ – PRAKTICKÁ UČEBNICE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY, 2021

● OBR. 6: VOKNO ANALYTIKA, ZDROJ: ALEŠ POKORNÝ: ŘÍZENÍ RIZIKA, INSTRUKTORSKÝ SLABIKÁŘ – PRAKTICKÁ UČEBNICE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY, 2021

Jedním z osvědčených metodických nástrojů pro definování rizik při přípravě akce je **Mapa prevence** průšvihů.

Kombinuje racionální, analytické myšlení s výtvarně kreativním ztvárněním.

Jde o tři soustředné kruhy:

- vnitřní kruh odpovídá na otázku „**Co se může stát?**“
- druhý kruh pak navazuje na odpověď předchozí otázky („Co se může stát?“) a odpovídá na otázku „**Proč se to stane?**“ ⇒ **lidé, materiál, počasí, tlak skupiny, zvolený postup, prostředí...**
- třetí kruh navazuje na předchozí odpověď („Proč se to stane?“) a odpovídá na otázku: „**Co s tím můžeme udělat?**“ ⇒ **Co prakticky můžeme ovlivnit my.**

NĚKOLIK RAD K TVORBĚ MAPY PREVENCE:

Do mapování zahrňte všechny zúčastněné z týmu (např. oddílové rady). Společná práce týmu na Mapě prevence je součástí práce s prevencí.

Cenné jsou pohledy zvenčí (mimo tým), zejména u větších (tábor zkontroluje někdo ze střediskové rady) nebo náročnějších (zahraniční expedice zkontroluje někdo zkušený) akcí.

Užitek se odvíjí od času a energie, kterou do toho dáte (unavení toho moc nevymyslíte).

Seskupujte možná rizika a jejich řešení do logických skupin (něco jako výseče pizzy).

Výslednou mapu si vyfoťte pro další práci.

Jakmile budete mít mapu hotovou, ještě se na ni podívejte přes **Vokno analytika** (obr. 6), jestli jste neopomněli některou z důležitých oblastí. **Vokno** jich má 5: prostředí – řízení skupiny – lidé – postupy – materiál.

ŘR je vrstevnatý proces, který je potřeba opakovat, aby byl efektivní. Z toho důvodu je dobré se také rozhodnout, na jaké části své akce (např. tábora) si mapu prevence udělám a vedle toho si udělat mapu taky na akci jako celek.

Důležité je, že na začátku si rizika pojmenujete, že zachytíte stopu. Jde přece zvýšit pravděpodobnost, že si rizika všimnete a začnete konat.

JAK PRAKTICKY PRACOVAT S MAPOU:

1. Nakreslete si ji pro sebe, jako autoři programu (šéfové kurzu, vedoucí tábora...).
2. Nakreslete si ji společně v týmu, diskutujte.
3. Proveďte opatření, která vám dávají smysl.
4. Mapu vyfoťte a uchovejte ve formě výstupu, který máte stále po ruce.

PŘÍKLAD MAPY PREVENCE:

● OBR. 7: MAPA PREVENCE PRŮŠVIHU, ZDROJ: ALEŠ POKORNÝ: ŘÍZENÍ RIZIKA, INSTRUKTORSKÝ SLABIKÁŘ – PRAKTICKÁ UČEBNICE ZÁŽITKOVÉ PEDAGOGIKY, 2021

5. Porovnejte mapu s realitou podle vývoje situace (kondice skupiny, dostupnost materiálu, počasí... prostě „vokno“ viz obr. 6).
6. Podle toho průběžně upravujte intervence.
7. Mapu použijte při hodnocení programu v týmu (viz After Action Review v příštím čísle).

A rada na závěr pro šéfy akcí:
Nezapomeňte si udržet v hledáčku i **dohled nad všemi přechodovými aktivitami** mezi „nebezpečnými“ aktivitami: přechod skupin účastníků terénem z pracoviště slanění na pracoviště skalní lezení, polední přestávka u jezu. Právě při těchto aktivitách s nevyjasněnými garancemi (kdo má tuto část na starosti), únavy z přípravy nebo ze samotného průběhu předchází aktivity se často může zrodit nečekaný incident.
Na Mikuláše všichni víme, kdo nikdy nespí a že se skrývá právě v detailu.

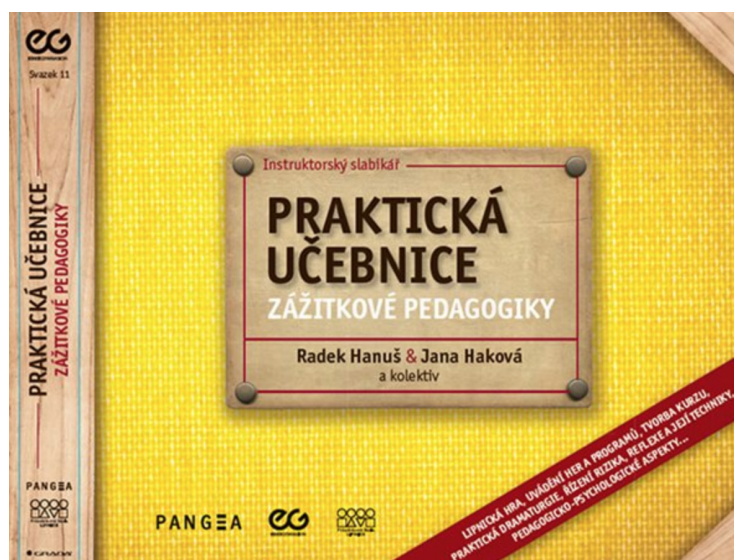
Pro zvědavé čtenáře: oblast Řízení rizika v Kapitánské poště nekončí. Na to, jak se pracuje s analýzou po samotné akci, se podíváme příště.

Poděkování autora: tento článek vznikl s využitím textů a ilustrací Aleše Pokorného z kapitoly Řízení rizika v učebnici instruktorů Prázdninové školy Lipnice, která vyšla v roce 2021 pod názvem Instruktorův slabikář – praktická učebnice zážitkové pedagogiky. Díky Aleši!

JELLEN
KAPITÁN 77. ODDÍLU VS LOSOSI
HRADEC KRÁLOVÉ
INSTRUKTOR PRAZDNIHOVÉ
ŠKOLY LIPNICE

- OBR. 6: PRÁCE SKUPIN NA SEMINÁŘI ŘÍZENÍ RIZIKA NA SRAZU VODNÍCH SKAUTŮ V TŘEBÍČI, AUTOR FOTOGRAFIE: MILAN HANUŠ – JELEN

CHEEKYJAY

Výrobci papíru

V několika ptačích budkách, které jsme vyvěsili, se usídlily sršně. Počkali jsme do listopadu, kdy už je celá sršňí kolonie kromě mladých královen na cestě do věčných lovišť, a pro hnízda jsme si došli.

Doufám, že tam fakt žádná nezbyl...

Domů jsme si přinesli papírová hnízda sršňů.

A tady vidíte, z čeho vyrábíme ten náš papír. Hlodáme trouchlivé dřevo, trochu do něj naplvem, prožvej káme a papír je na světě.

Pokus se psaním dopadl špatně. Sršňí „papír“ je na psaní příliš křehký.

Když papír, tak by měl hořet, ne? Sice hořel, ale po chvíli vždy zhasnul. Že by do něj sršně přimíchávaly nějaké hasící látky?

www.cheek-yjay.com
www.facebook.com/cheek-yjayblog

Vydáno v rámci programu Českého svazu ochránců přírody "Ochrana biodiverzity", podpořeno Nadačím Ivana Dejzala a Ministerstvem životního prostředí. Materiál nemá vyjadřovat stanoviska dočtůřů.

Ministerstvo životního prostředí

Čteme s rybí čočkou

Dostali jsme kapra. Než ho sníme, vyzkoušíme něco, co už jsme dávno chtěli zkusit. Čtení s oční čočkou ryby.

- 1) Z hlavy opatrně vykrojíte oko.
- 2) Oko z boku nastříhnete. Sklivec vyteče a někde uvnitř hledáte průhlednou kulatou čočku.

Tak stará, že bych potřebovala čistší oční čočku, ještě nejsem, ale třeba se to někdy bude hodit.

Zkuste to na mě a ukousnu vám obě hnáty!

- 3) Takhle vypadá to, co hledáte.
- 4) Vezměte libovolný text, položte na něj čočku a posuňte ve směru čtení...

statu a samozřejmě jsme v zdravotnickou organizací.

Co konkrétně děláte pro c
Dělá maximum. Pozastavte zasazených oblastí. Zaká a dezinfekčních prostředků se vracejí ze zahraničí, Na všech letištích, na

Orobincové chmýří

Kdesi jsme se dočetli, že do orobincového chmýří se kdysi balily lehké věci jako sláma a porcelán, aby se při transportu nerozbily. Uvidíme, jestli to bude fungovat.

Natrhali jsme si si orobincové „doutníky“.

Ó, ta hebkost.

Hrněl je zabalen a připraven k polusu.

Chmýří jde dobře dolů.

Něěěě, já nechci!

Vždy připraven!

To bude maso.

Per to tam pod tlakem!

Chmýřím jsme naplnili krabičku.

Do něěěj!

HOD!

Orobincovous.

Blog pro zvědavé přírodovědce www.cheek-y-jay.com

Zkoumej nebo zemři!

Je pod ledem teplo?

No, popravdě tam žádné vedro není. Ale voda zamrzá od povrchu. Znamená to, že je u dna teplejší? Uvidíme.

První dojem.

Ááááá, ta pše!

Tak pojď, srabe!

Do ledu jsme vysekali otvor.

Připrav se k ponoru, kámo.

Jeden teploměr jsme zatížili a přivázali na provázek.

Vy jste nikdy neslyšeli o teplotní anomálii vody, nevzdělanci? To za mých mladých let nebývalo.

Přesvědčte se, zda je led bezpečně silný?
Zdraví a bezpečnost práce...

první teploměr pracuje v hlubině

druhý měří teplotu u povrchu

Závěr alce: u dna byly 2 °C a u hladiny 0 °C. Čili dolů to neprovrzne až na dno, mají ryby šanci...

Blog pro zvědavé přírodovědce www.cheek-y-jay.com

Zkoumej nebo zemři!

OTAVA TROCHU JINAK

V minulé Kapitánské poště jste si mohli přečíst o našem splutí Vltavské části „vypuštěné“ Orlické přehrady. Již v den, kdy jsme tuto plavbu absolvovali, přišel nápad na splutí i části Otavy, která je za běžného stavu taktéž několik metrů pod hladinou.

I tentokrát jsme zvolili plavbu na lodích P550. A to opět zejména z důvodu pohodlí, lepší stability a možnosti odpočinku jednotlivců během plavby.

Plavbu jsme zahájili na starém jezu v Jistci. Před napuštěním Orlické přehrady stál v tomto místě mlýn a dokonce se vážně uvažovalo o výstavbě mostu. Běžně jsou zbytky tohoto jezu několik metrů pod hladinou, ale nyní jsou krásně viditelné a jen ve šlajsně to podle vln pod ní vypadá, že je tam cca uprostřed nějaký balvan. Vzhledem k teplotě vzduchu v den plavby cca 5 °C a nepříliš velkému nadšení našich posádek se namočit jsme do lodí sedli jen já a Silva do jedné a Matěj s Janou do druhé (no přece sem nejedem

proto, abychom to přenesli) a po levé straně šlajсны se sklouzli dolů. Pod jezem jsme naložili zbylé členy posádek a vyrazili vstříc historickému korytu řeky.

Tak jako na Vltavské části, i zde jsme cestou potkávali zbytky lodí v různém stádiu „konzervace“. Zbytky stavení, pozůstatky

dlážděného koryta v místech, kde kdysi nejspíš byly vyvaziště vorů, pozůstatky zpevněných cest podél řeky ...

Plavba Otavskou větví Orlické přehrady je v mnohém podobná té Vltavské, ale rozdíly tu jsou. Otava je výrazně užší, plavba v kaňonech má své nezaměnitelné kouzlo.

Až skoro na soutok s Lomnicí byla znát síla Otavy a pluli jsme na tekoucí vodě. Na soutoku již naopak bylo jasně patrné, že jsme se dostali do náпустě přehrady.

Někde hluboko pod námi byly kdysi obávané Anenské proudy a s nimi i poslední otavský jez.

Cíl naší plavby byl přímo proti Hradu Zvíkov. Stará silnice dr. Kazimoura vede až skoro k vodě a poskytuje tak možnost naložit lodě (pozor, od obce Varta je na tuto cestu zákazová značka s dodatkovou cedulí „mimo dopravní obsluhu“ – nicméně závora zde

není a věřím, že naložení lodí by nikdo nerozporoval.

Ahoj

VAŠEK – RETRA BRANDÝS

ČLK SEALS

2023

Suchý, mokrý, holka, kluk?
Na sealsu je tohle fuk!

Úvodní víkend
12. - 14. 5. 2023

Letní běh **11. - 20. 8. 2023**

Zkouškový víkend
3. - 5. 11. 2023

clkseals.skauting.cz

@clkseals

ČLK Seals

SKAUT

ZZA PERLA

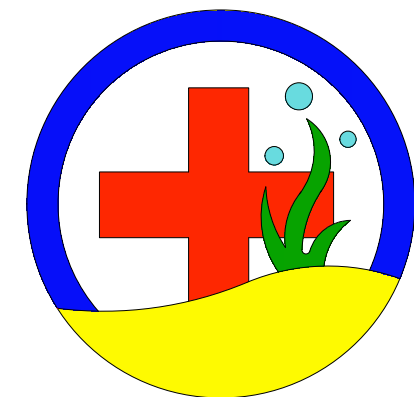
Pokud chceš nechceš „jenom zdravotník“ (nebo zdravotník proto-že vůdcovy), ale opravdu skautský zdravotník s maximem praxe nejen první pomoci, ale i táborové kliniky – navíc i s praktickým nácvikem vodní záchrany, přihlaš se na ZZA Perla!

Těšíme se na Tebe!

KDY: 10.–12. 3., 31. 3 – 2. 4., 21.–22. 4. 2023

KDE: Praha – Na Křížku / Zbraslav

WEB: <https://sites.google.com/skaut.cz/zzaperla/>

MOKRÉ DĚJINY ZEMÍ KORUNY ČESKÉ LIV – NEVYDRŽELA

Už Karel Havlíček Borovský kdysi komentoval fakt, že všechny vodní toky zemí Koruny české pramení na jejich území a až na zanedbatelné vzdálenostní výjimky nepřitékají zvenjšku:

*„Nechlubte se, vlastenci,
není to věc řádná,
že neteče odjinud
do Čech voda žádná.“*

*Točíme-li ze sudu
nedolévajíce,
zůstanou nám naspodu
brzy jen kvasnice.*

*Nechlubte se, neclubte,
špatná je to sláva,
že vytéká do Němec
všechna česká štáva.“*

Aby voda mohla odněkud vytékat, musí se tam předtím nalít, což v případě horských pramenišť obstarávají meteorologické srážky, jejichž množství se udává

v milimetrech kapalné vody spadlé na zemský povrch (1 mm = 1 l/m²). V ČR je průměrný roční úhrn srážek zhruba 680 mm, ale nejvyšší roční průměr srážek mají Jizerské hory, jmenovitě v Bílém Potoce 1705 mm. Vůbec největší roční úhrn srážek u nás byl naměřen v r. 1926 na nedaleké Jizerce – 2 202 mm.

Není divu, že od poloviny 19. století sílu a rychlost jizerských říček hojně využívali provozovatelé dřevařských, sklářských a textilních manufaktur a prvních továrniček. Jenže těch srážek bylo někdy víc než dost a ve stále více osídlovaných Jizerkách a jejich podhůří způsobovaly stále škodlivější povodně. Záznamy je uvádějí v letech 1846, 1850, 1858, 1860, 1875, 1888, 1890.

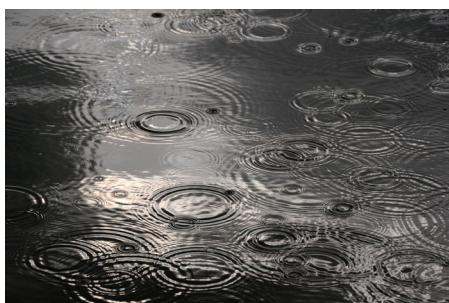
A v roce 1897 lilo tak, že na Nové Louce byl zaznamenán dosud prý nepřekonaný evropský srážkový rekord 345 l/m², a to nikoli za rok,

ale za jediný den!

Na továrnách, domcích, silnicích a polích Jizerek a Podkrkonoší tenkrát došlo ke škodám přes 9,5 milionu tehdejších rakouských korun, na severní, tehdy německé straně hor za 1,2 milionu marek. Jen na české straně hor si povodeň vyžádala 120 lidských životů, zničena byla i část Liberce, tenkrát druhého největšího města Čech.

„S tím se musí něco udělat,“ řekli si majitelé továrniček a pozvali do Liberce významného německého specialistu na stavbu přehrad.

Prof. Dr. Ing. Otto Intze je nemusel příliš přesvědčovat, že výhodnější je předem investovat než následně likvidovat škody. V roce 1899 představitelé průmyslu a obcí od Liberce po Frýdlant, od Jablonce po Chrastavu založili Družstvo pro regulaci vodních toků a výstavbu údolních přehrad povodí Zhořelecké Nisy.

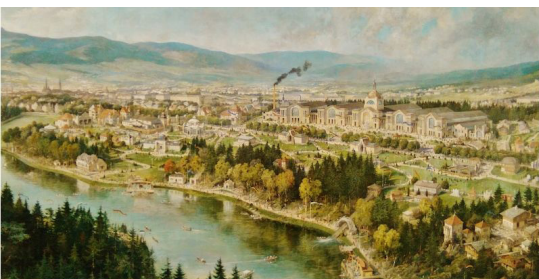

V roce 1906 se Liberečtí radní přehradou pochlubili při velké výstavě českých Němců a vyřídili se na ní jako malí.

Není divu, že další přehrady následovaly rychle za sebou: 1906 Fojtka a Mlýnice,

1908 Mšeno (Jablonecká), 1909 Bedřichov I (známá jako Černá Nisa) s dalšími dvěma podpůrnými (Bedřichov II a III).

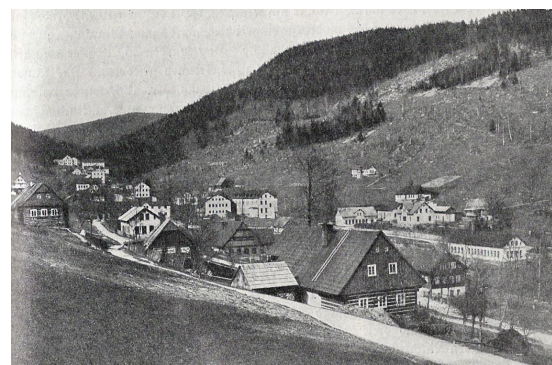
První přehradu družstvo postavilo v r. 1903 přímo v Liberci na Harcovském potoce, a ta již následujícího roku prokázala svou funkčnost, protože zadržela povodeň o objemu 230 000 m³.

Plánovaná přehrada Jeřice v Oldřichově v Hájích realizována nebyla, protože se nepodařilo vykoupit pozemky. Nedošlo ani na předpokládanou velkou přehradu Jizera, to je ale dobře, zaplavila by Velkou jizerskou louku. Zato ve dvacátých letech přibyla malá vyrovnávací nádrž Rudolfov.

Brzy vzniklo další družstvo pro stavbu přehrad, stále v Jizerských horách, tentokrát ale v povodí Kamenice, resp. Jizery. Horské říčky

Bílá a Černá Desná rovnoběžně protékají navzájem velmi podobným terénem a stýkají se mezi Tanvaldem a Kořenovem v městečku Desná.

Zdejší sklárny už dříve přispěly na stavbu ozubené železniční trati do tehdy německého Slezska (dnes vozí turisty, tehdy hlavně uhlí), nyní podpořily projekt stavby přehrady na Černé Desné. Ing. Intze družstvu poradil, aby současně s touto přehradou stavělo i na Bílé Desné a Kamenici. Družstvo kývlo.

Jenže Intze v r. 1904 náhle zemřel a bylo nutno vyhledat nového projektanta, kterým se stal ing. Wilhelm Plenker z Prahy. Družstvo mělo méně členů než to prvé, proto i méně finančních prostředků a trvalo mu déle, než získalo dostatečný finanční úvěr. Současná stavba zemních sypaných hrází dvou paralelních přehrad na Bílé a Černé Desné v Jizerských horách byla proto zahájena teprve v říjnu 1912, Kamenice se měla stavět po nich.

Při těžbě a dopravě materiálu sice pomohla správa zubačky, ale i tak mělo družstvo finanční potíže. Když už stavba konečně jela, přišel v srpnu 1913 další velký déšť a rozestavěné dílo vážně poškodil. A o rok později ke všemu začala světová válka, která projektu odčerpala finance, pracovní síly, dopravní prostředky a vůbec pozornost.

Přesto se obě přehrady podařilo v září 1915 dokončit a v listopadu

proběhla jejich kolaudace.

Stavba přehrady Josefův důl na Kamenici však musela drobet počkat (nakonec až do roku 1976).

Obě přehrady, navzájem propojeny vyrovnávací štolou, se postupně plnily vodou.

V pondělí 18. září 1916 v 15 h je na Bílé Desné celkem hezky, pohoda, hrázný sedí venku na hrázi, nic zvláštního nepozoruje, nádrž je ze 400 000 m³ maximálních už naplněna 260 000 m³ vody.

O půl hodiny později jdou okolo dva dřevaři, pokřikují na hrázného a upozorňují na dvoucentimetrový čůrek z tělesa hráze.

„A sakra,“ začíná hrázný jednat a telefonuje správci stavby ing. Gebauerovi.

„A sakra,“ hodnotí týž situaci, „otevřít obě výpusti, jdu se na to podívat!“

Hráznému, který se snaží ve věži šoupátkové komory otevřít výpusti, pomáhají ti dva lesní dělníci, ale za pár minut už voda uniká z hráze širokým otvorem. Ten se drolí tolik, že všichni zachraňují životy útekem od uzávěru otevřeného jen asi do tří čtvrtin.

Na jezy a náhony Bílé Desné jde telefonická zpráva (kdepak tehdy rozhlas nebo mobily!), že se zvětší průtok, ale už asi ve čtvrt na pět se návodní dlažba hráze propadá, vzniká velké okno, kterým se řítí voda, za dalších pár desítek minut se hroučí to, co vypadá jako Pravčická brána. Voda řve, údolí rezonuje a duní. Dřevo první pily, která stojí vodě v cestě, se stává beranidlem, které spolehlivě bourá všechny stavby. Voda valí klády, trámy i kameny, a tam, kde se rozlévá, vrství bahno a písek.

Pamětníci později popsali vlnu z protržené přehrady jako horu kmenů a vody vysokou jako dům, někde 20, jinde i 30 a 40 metrů.

Kdo neuteče do straně, je smeten nebo se pod ním propadne břeh. Voda se zachycuje o těleso trati zubačky, v Tanvaldu zalévá sklepy a ničí tovární zařízení, kůlny a sklady, škodí i v Železném Brodu, ještě i ve vzdálené Mladé Boleslavi zvedá hladinu Jizery o 20 cm.

Celá tragédie trvá pouhou půlhodinu. Večer v Desné bloudí světýlka v rukou lidí, kteří hledají své rodiny (kdepak baterky!).

Do Desné je rychle povolán vojenský zdravotní oddíl, druhý den i ženisté, do oblasti se nesmí bez povolení, je ustaven výbor na pomoc postiženým. Zničeno bylo 11 brusičských dílen a 29 domů, poškozeno jich bylo 69, bez přístřeší zůstalo 380 osob, o práci přišlo 1020 lidí.

23. 9. 1916 se v Desné konal pohřeb 65 lidských obětí, později umírají ještě dva v nemocnici.

Tragédie na několik let zastavila stavby sypaných hrází po celé Evropě, odborná i laická veřejnost hledala viníka: Kdo za to může, že to ruplo? Byla celá koncepce špatná? Byla špatně projektována jen tato přehrada? Na špatném místě? Byl ošizen materiál? Byly špatně provedeny stavební práce? Kradlo se tam? A co odškodnění pozůstalým a ožebračeným?

Předsedou družstva, které nešťastnou přehradu financovalo, byl sklářský magnát W. Riedel, vlastní stavbu řídil E. Gebauer z firmy Schön a synové, stavební dozorem byl A. Klammt a K. Podhajský.

Autor myšlenky Intze byl po smrti, stavební dozor Podhajský se zastřelil, jakmile se o katastrofě dozvěděl, zbyli tedy pánové Riedel, Gebauer a Klammt. Všechno se to táhlo, protože do toho přišel rozpad Rakouska-Uherska, vznik nového státu a nového financnictví, národnostní tahanice o Deutschböhmen a zpětně nejasná míra odpovědnosti, takže průběh soudního jednání poněkud připomíná některé groteskní procesy současné doby:

Soudní znalci prohlásili, že na vině bylo špatné podloží, jehož špatnost se projevovala až ve větší hloubce, než kam sahaly předepsané sondy. V r. 1923 byli pánové stavebníci krajským soudem zproštěni viny, ale prokurátor se odvolal a vyžádal si nový proces. V roce 1925 byli pánové novým rozsudkem uznáni vinnými, ale odvolal se Riedel, avšak r. 1929 zemřel. R. 1931 nařídil nejvyšší soud

nové řízení a teprve 1932 okresní soud definitivně zrušil všechna obvinění a zamítl odvolání veřejného žalobce, čímž veškerá soudní jednání uzavřel.

Ironií osudu je, že do dnešních dnů vydržela šoupatková věž, ze které tehdy museli utéci hrázný a ti dva dřevaři. Do dnešních dnů stojí na zbytcích hráze jako připomínka jediné katastrofy na našem území způsobené protržením přehrady.

Dalším pomníkem je kámen přivalený do Desné povodňovou vlnou a v říjnu 1936 upravený jako památník obětem.

Sousední přehradu na Černé Desné, zvanou Souš (dříve Darre), stavěnou i kolaudovanou ve stejných dnech jako její sestra Protrženka, žádná tragédie nepostihla. Naopak byla dlouho rekreační vodou, cílem trampů i skautů, ale

dnes je po rekonstrukci v sedmdesátých letech už jen a pouze rezervoárem pitné vody pro Jablonecko.

Přepouštěcí štola spojující Bílou Desnou s Černou se během let stala jedním z největších zimovišť netopýrů, kterých zde bylo určeno celkem jedenáct druhů. Z důvodu jejich ochrany je štola nepřístupná.

Všechny další zmíněné přehrady vydržely i ten největší nápor vody roku 2010 a o jejich údržbu se dnes stará Povodí Labe.

Nejstarší z nich, ta liberecká na Harcovském potoce, byla letos poprvé zcela vypuštěna, aby se po sto dvaceti letech dočkala generální opravy hráze a břehů.

VEZÍR

PŘÍŠTĚ: KŘÍŽOVATKA EVROPY

AKTUÁLNÍ TERMÍNKA

20. 1. 2023	Námořnický ples	Liberec
28. 1. 2023	Ples přístavu Eskadra Ostrava	Ostrava
14.–16. 4. 2023	Jarní sraz VS	Znojmo
28. 4. – 1. 5. 2023	Skare	Máchovo jezero
5.–8. 5. 2023	Kapitánský kurz – puťák po řece	Orlice
12.–14. 5. 2023	ČLK Seals – úvodní víkend	Ploučnice
20. 5. 2023	Závod PoDyji	Znojmo
9.–11. 6.	Kapitánský kurz – plachetní víkend	Poděbrady
11.–20. 8. 2023	ČLK Seals – letní běh	Hněvkovice – Zahájí
18.–27. 8. 2023	ČLK VS Námořní akademie – letní část	Nové Mitrovice
15.–17. 9. 2023	Kapitánský kurz – víkend divoké vody	České Vrbné
28. 9. 2023	Napříč Prahou – přes Tři jezy	Praha
6.–8. 10. 2023	ČLK VS Námořní akademie – podzimní víkend	Mimoň
3.–5. 11. 2023	ČLK Seals – zkuškový víkend	Pardubice
10.–12. 11. 2023	Podzimní sraz VS	Tábor
16. – 19. 11. 2023	ČLK VS Námořní akademie – závěrečný víkend	Plzeň

elektronická KAPITÁNSKÁ POŠTA

**METODICKÝ A INFORMAČNÍ ZPRAVODAJ HKVS
ČÍSLO 76, PROSINEC 2022, ISSN 2695–1649**

Vydává Hlavní kapitanát vodních skautů pro vnitřní potřebu.

Aktuální číslo Kapitánské pošty i archiv starších čísel včetně verzí pro tisk je k dispozici na webu vodni.skauting.cz/kapitanska-posta. Kapitánskou poštu dostávají e-mailem ti, co se přihlásili k jejímu odběru vyplněním formuláře na webu. Pokud si přejete být zařazení do databáze, vyplňte svůj e-mail v příslušném formuláři. Pokud si nadále nepřejete eKP na svůj e-mail dostávat, stačí napsat na: odber-kp-pdf+unsubscribe@hkvs.cz.

MOKRÉ A MODRÉ STRÁNKY

Jsou vodácké přílohy dětských skautských časopisů – Světýlko a Skaut. Přílohou je dostávají všichni dětské odběratelé těchto časopisů, registrovaní v jednotkách registrovaných s označením „vodní“. Informace najdete na webu vodni.skauting.cz/modkre-stranky, kde si je můžete i stáhnout.

Příspěvky, postřehy, připomínky, informace, pozvánky či fotky zasílejte na adresu: kp@skaut.cz.

Do tohoto čísla přispěli: Václav Bartuška, Vladimír Cvrček – Vezír, Milan Hanuš – Jelen, Jan Fišcher – Hvězdář, Jana Karaová – Kulda, Pavel Kolář, Vojtěch Řídký – Vojta, David Svoboda – Cedník, Václav Zedínek – Vašek, AQUA TÍM, ČLK Seals, HKVS, ZZA Perla

Fotografie uvnitř čísla: Eliška Ebelová – Šišule, Milan Hanuš – Jelen, Martin Klass, Martin Křivánek – Set, Roman Patočka – Čajíček, Aleš Pokorný, Kristína Seidlová – Kiki, David Svoboda – Cedník, Václav Zedínek – Vašek, archiv Neptun Znojmo

Foto na titulní straně: Klára Klinderová – Škvrně

Redakční rada: Jana Karaová – Kulda, Klára Klinderová – Škvrně, David Svoboda – Cedník, Miroslav Havlík – Mira

Korektury: David Svoboda – Cedník • **Sazba:** Klára Klinderová – Škvrně